

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Jan Górski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. M. i W. G.
przeciwko J. G. i E. G.
o zachowek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2016 r.,
zażalenia powodów
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 6 czerwca 2016 r., sygn. akt WSC (...),

**oddala zażalenie i zasądza od każdego z powodów na rzecz
pozwanego J. G. kwotę 2400 (dwa tysiące czterysta) zł tytułem
kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Powodowie A. M. i W. G. wystąpili przeciwko pozwanym J. G. (bratu powodów) i E. G. (bratowej powodów) z powództwem o zapłatę na ich rzecz zachowków po ojcu K. G. Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 2 lutego 2015 r. zasądził od pozwanego J. G. na rzecz powodów kwoty po 62.770,83 z odsetkami ustawowymi od wskazanych w wyroku kwot i dat, oddalił powództwo w pozostałym zakresie w stosunku do J. G. oraz w całości w stosunku do E. G. oraz orzekł o kosztach. Wysokość zachowku obliczył od wartości składników majątkowych, które

spadkodawca darował pozwanym do majątku wspólnego. Na skutek apelacji pozwanego J. G. Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 1 lutego 2016 r. zmienił orzeczenie Sądu pierwszej instancji obniżając zachowki zasądzone od pozwanego na rzecz powodów do kwot po 41.302,10 zł z odsetkami ustawowymi, wskazując na błąd matematyczny w obliczeniach dokonanych przez Sąd Rejonowy. W pozostałej części apelację oddalił.

Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, której zakres określili następująco: „w części dotyczącej J. G. zmieniającej wyrok Sądu Rejonowego w K. w sprawie I C (...), tj. co do pkt I oraz w części zasądzającej koszty postępowania apelacyjnego tj. co do punktu III”. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku we wskazanej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania lub o rozstrzygnięcie co do jej istoty poprzez oddalenie apelacji pozwanego w całości i stosowne orzeczenie o kosztach procesu. Wartość przedmiotu zakażenia oznaczyli jako 2 x 62.771 zł, wyjaśniając w uzasadnieniu, że substrat zachowku został błędnie obliczony przez Sąd drugiej instancji, a roszczenie powodów było uzasadnione w kwocie po 68.395,83 zł, jednak ze względu na treść art. 384 k.p.c. powodowie ograniczają je do kwot po 62.770,83 zł.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 6 czerwca 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną powodów jako niedopuszczalną i zasądził od nich na rzecz pozwanego J. G. koszty postępowania kasacyjnego. Wyjaśnił, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o prawa majątkowe uzależniona została od wartości przedmiotu zaskarżenia, która wynosić musi co najmniej 50.000 zł (art. 398² k.p.c.). Współuczestnictwo procesowe powodów, którzy dochodzą roszczeń o zachówek po tym samym spadkodawcy, jest współuczestnictwem formalnym, obejmuje jednorodnjowe samodzielne roszczenia dochodzone na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. O dopuszczalności skargi kasacyjnej nie decydowała w tym wypadku suma wartości przedmiotów zaskarżenia, ale wartość każdego z nich z osobna. Sąd Okręgowy stwierdził, że powodowie błędnie określili wartość przedmiotu zaskarżenia, ponieważ wskazana przez nich kwota 2 x 62.771 zł określona została w oparciu o kwotę należności głównej zasądzoną na ich rzecz przez Sąd pierwszej instancji. Zmiana wyroku dokonana przez Sąd drugiej instancji polegała na zasądzeniu na rzecz powodów kwot po 41.302,10 zł z odsetkami.

Uwzględniona część roszczenia (41.302,10 zł) nie może być wliczana do wartości przedmiotu zaskarżenia, bo nie stanowi o interesie prawnym powodów, którzy domagają się uzyskania korzystniejszego orzeczenia. Sąd Okręgowy ustalił, że rzeczywista wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada różnicy pomiędzy kwotą zasądzoną na rzecz powodów pierwotnie a kwotą zmienioną, przyznaną im w postępowaniu apelacyjnym i - po odpowiednim zaokrągleniu - wynosi dla każdego z powodów 21 469 zł. W związku tym, że wartość ta nie sięga 50 000 zł - skarga kasacyjna powodom nie przysługiwała.

W zażaleniu powodowie zarzucili naruszenie art. 19 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. i wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od każdego z powodów na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Argumentacja skarżących opiera się na założeniu, że skoro kwestionują sposób obliczenia substratu zachowku, to wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć od całości żądania. Takie rozumowanie, być może w założeniu nawiązujące do koncepcji przyjmowanych w tzw. postępowaniach działowych, prowadzonych w trybie nieprocesowym, nie znajduje żadnego uzasadnienia w rozpatrywanej sprawie. Przedmiot zaskarżenia określa zgłoszone żądanie ujęte we wniosku kasacyjnym. Powodowie domagają się w nim uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w części zmieniającej wyrok Sądu Rejonowego. Zmiana polegała na umniejszeniu kwoty zasądzonej przez Sąd pierwszej instancji o 21.468,73 zł, do kwoty 41.302,10 zł. Nie budzi więc wątpliwości, że wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi kwota, o którą mniej zachowku przyznano powodom.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że w związku ze sposobem sformułowania wyroku przez Sąd Okręgowy wątpliwe jest, czy w ogóle wyrok ten zawiera rozstrzygnięcie, które zaskarżone zostało przez powodów. Konsekwencją obniżenia przez Sąd Okręgowy wysokości zachowku przypadającego powodom powinno być oddalenie ich powództwa zakresie, w jakim nie zostało uwzględnione

po zmianie - czy to przez wyraźne rozstrzygnięcie o jego oddaleniu, czy też przez dokonanie jednocześnie zmiany punktu 2-go wyroku Sądu Rejonowego, tak, by jasne było, że Sąd Okręgowy włączył do tego rozstrzygnięcia część powództwa ujętą z punktu pierwszego wyroku Sądu Rejonowego na skutek dokonanej zmiany. Niezamieszczenie orzeczenia o oddaleniu tej (obecnie skarżonej) części powództwa w żadnej z tych form powoduje, że wyrok nie zawiera tzw. substratu zaskarżenia, czyli rozstrzygnięcia, które może być podważane skargą kasacyjną. Jest to pierwotna podstawa odrzucenia skargi kasacyjnej.

Z tych przyczyn zażalenie powodów podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 i art. 398¹⁴ § 1 k.p.c., jako nieuzasadnione.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z postanowień art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹, art. 391 § 1, art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c.

jw

r.g.